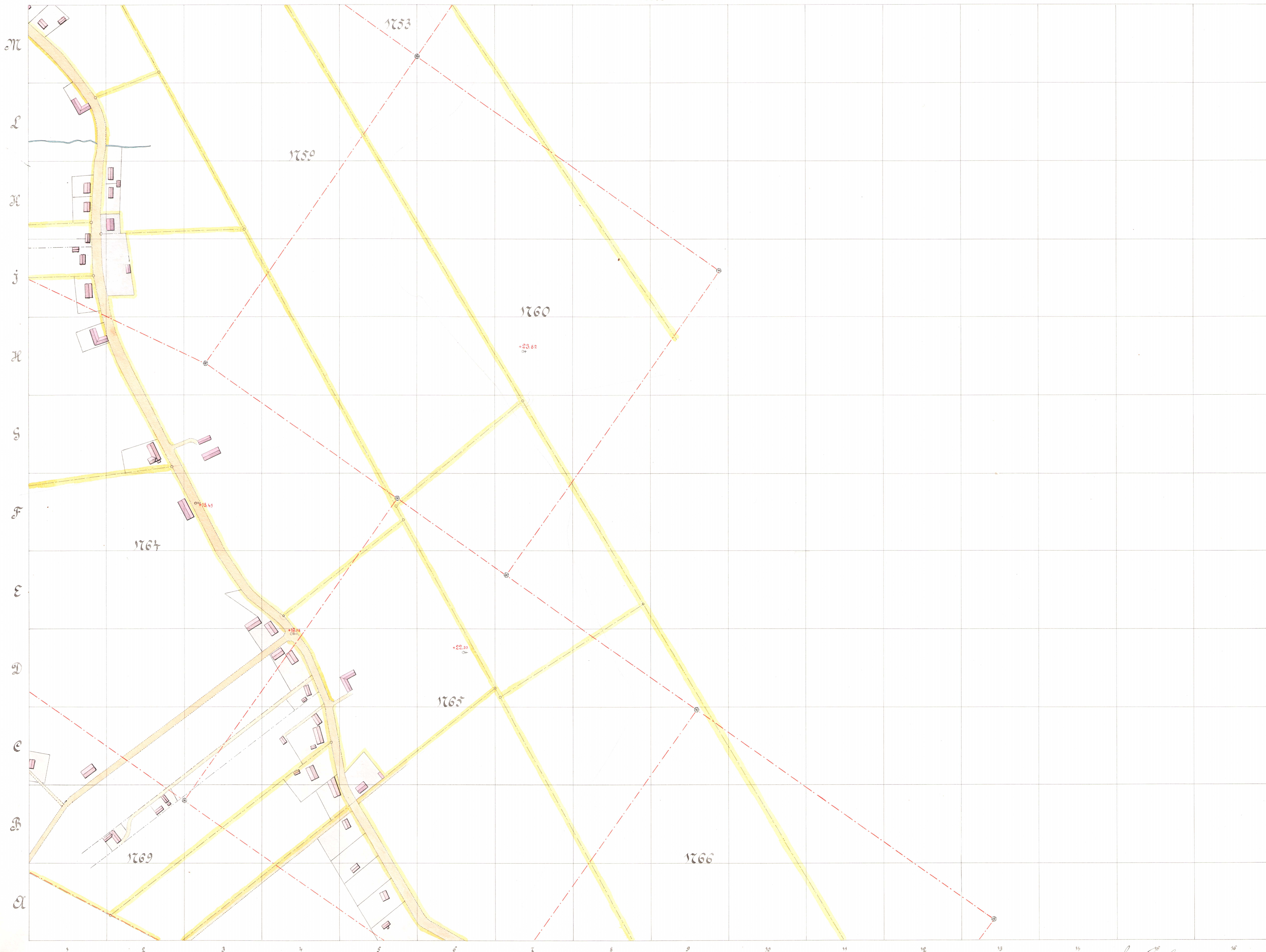
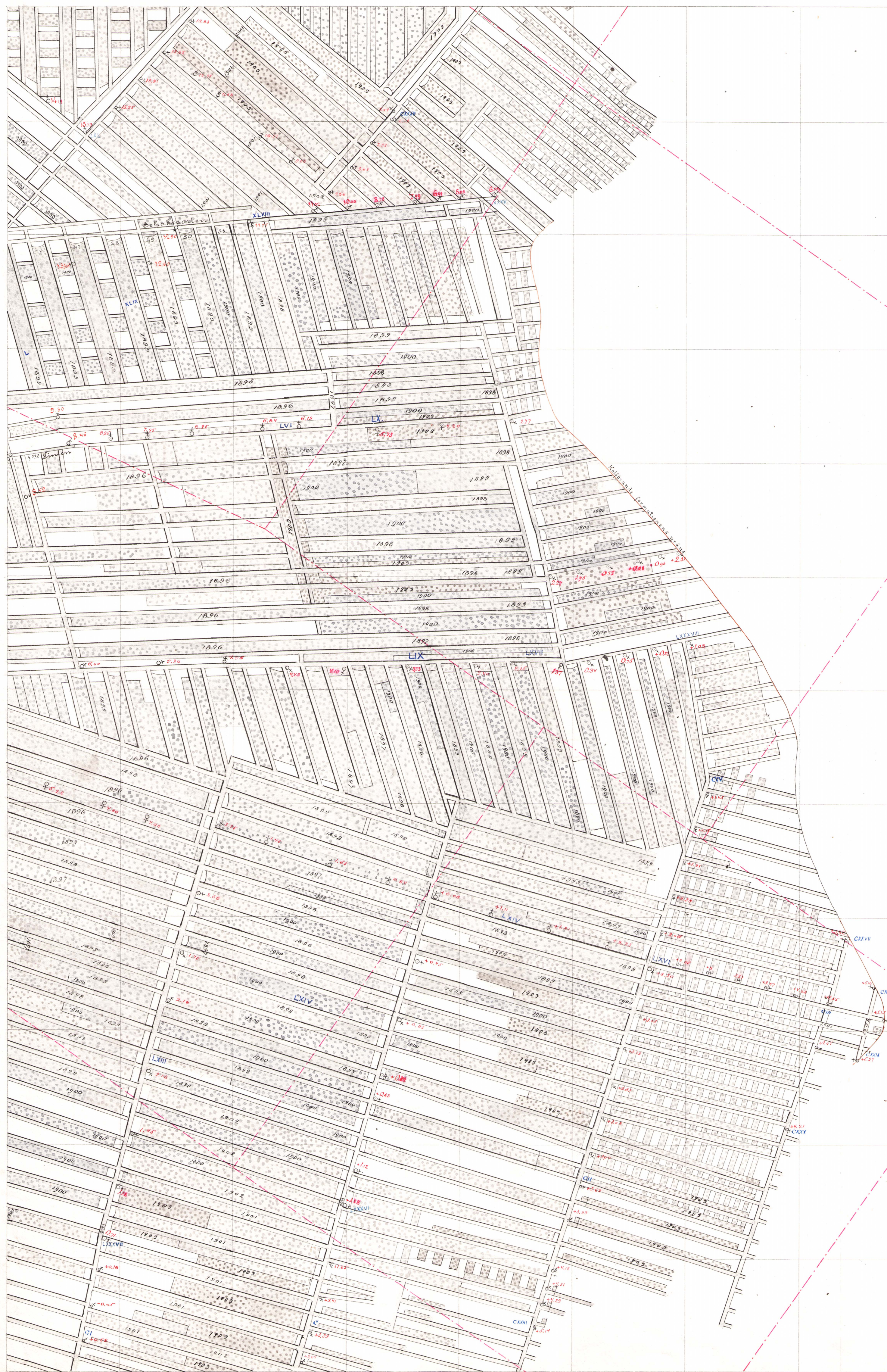
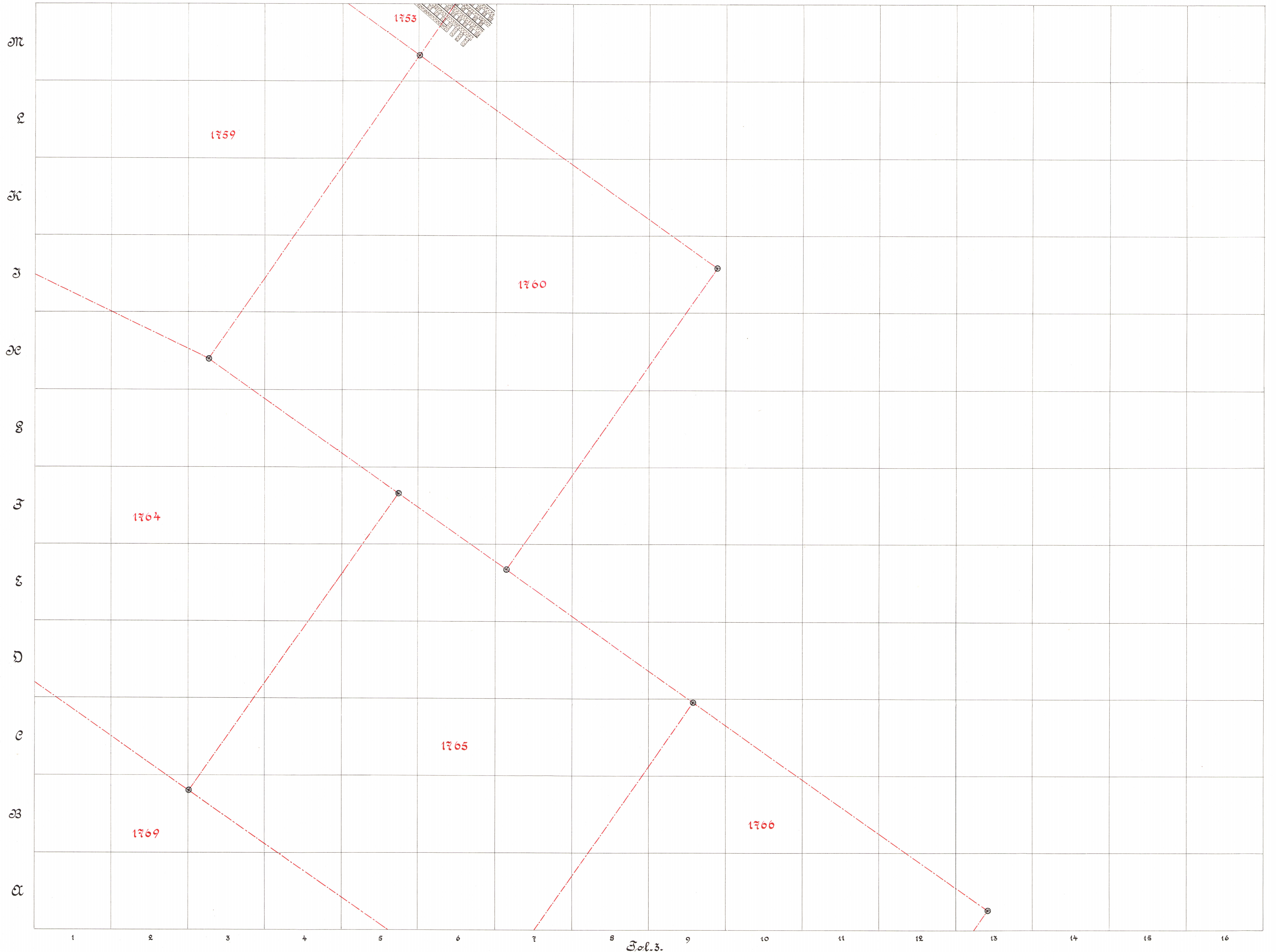

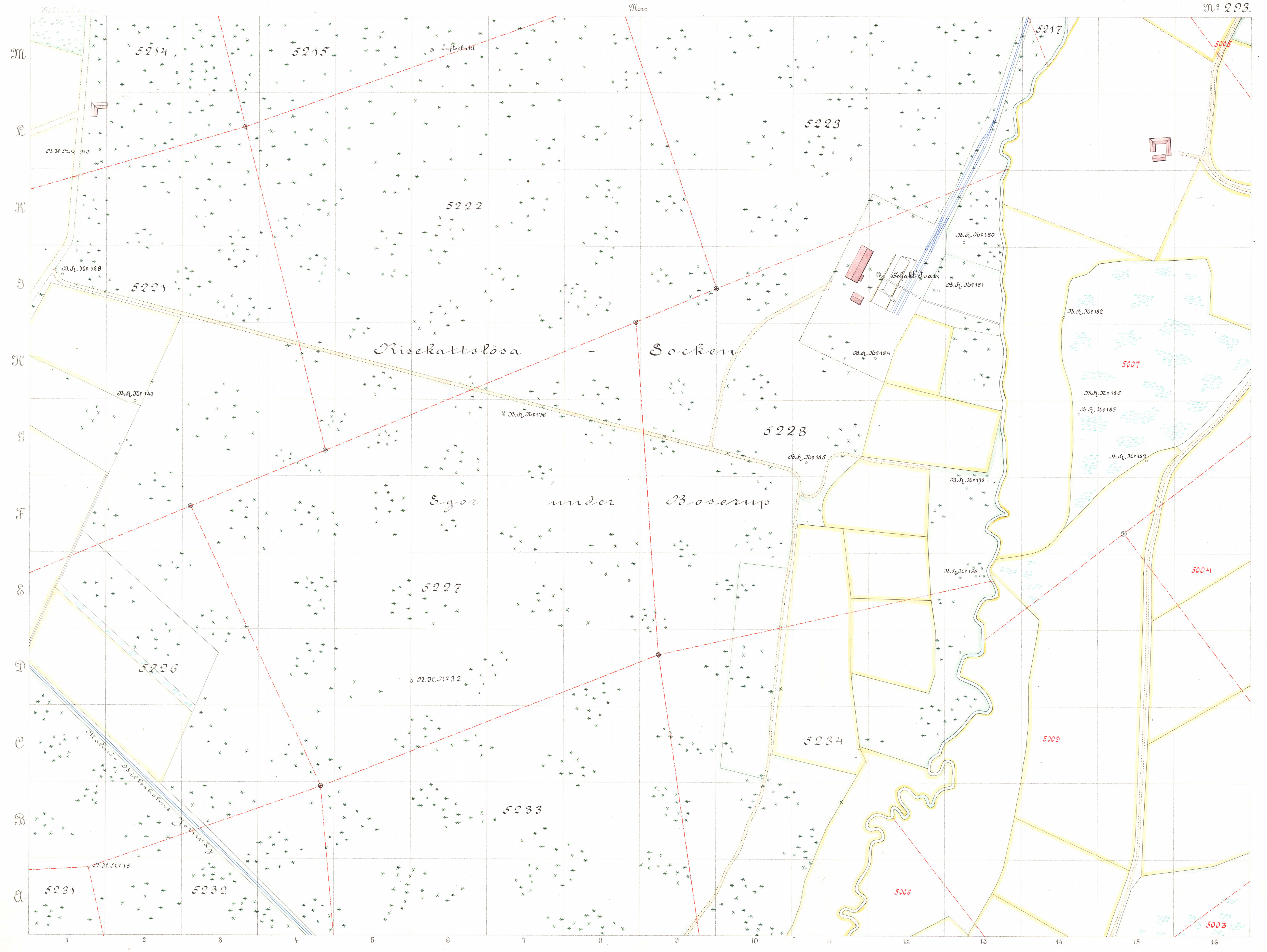
M
L
K
J
H
G
F
E
D
C
B
A

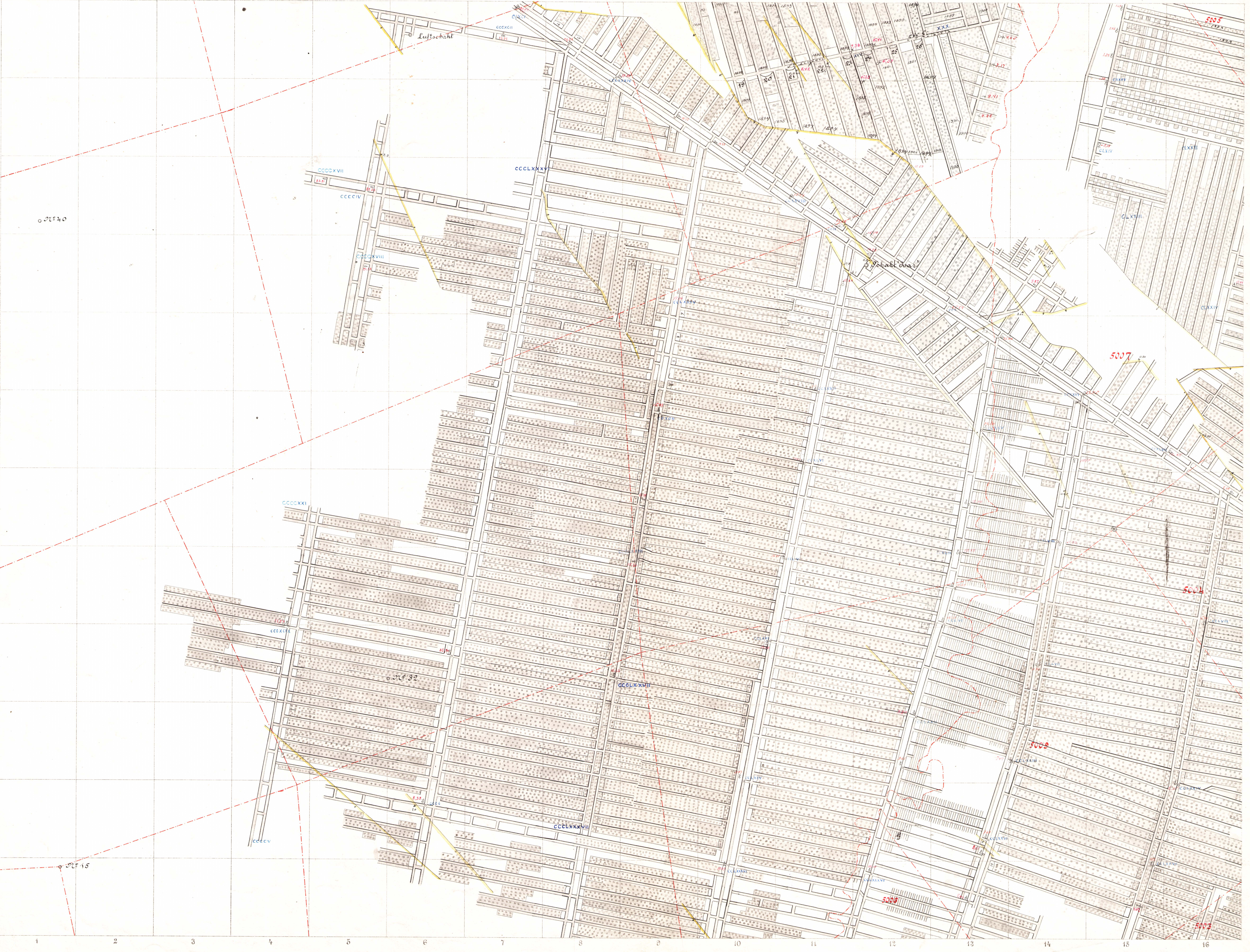

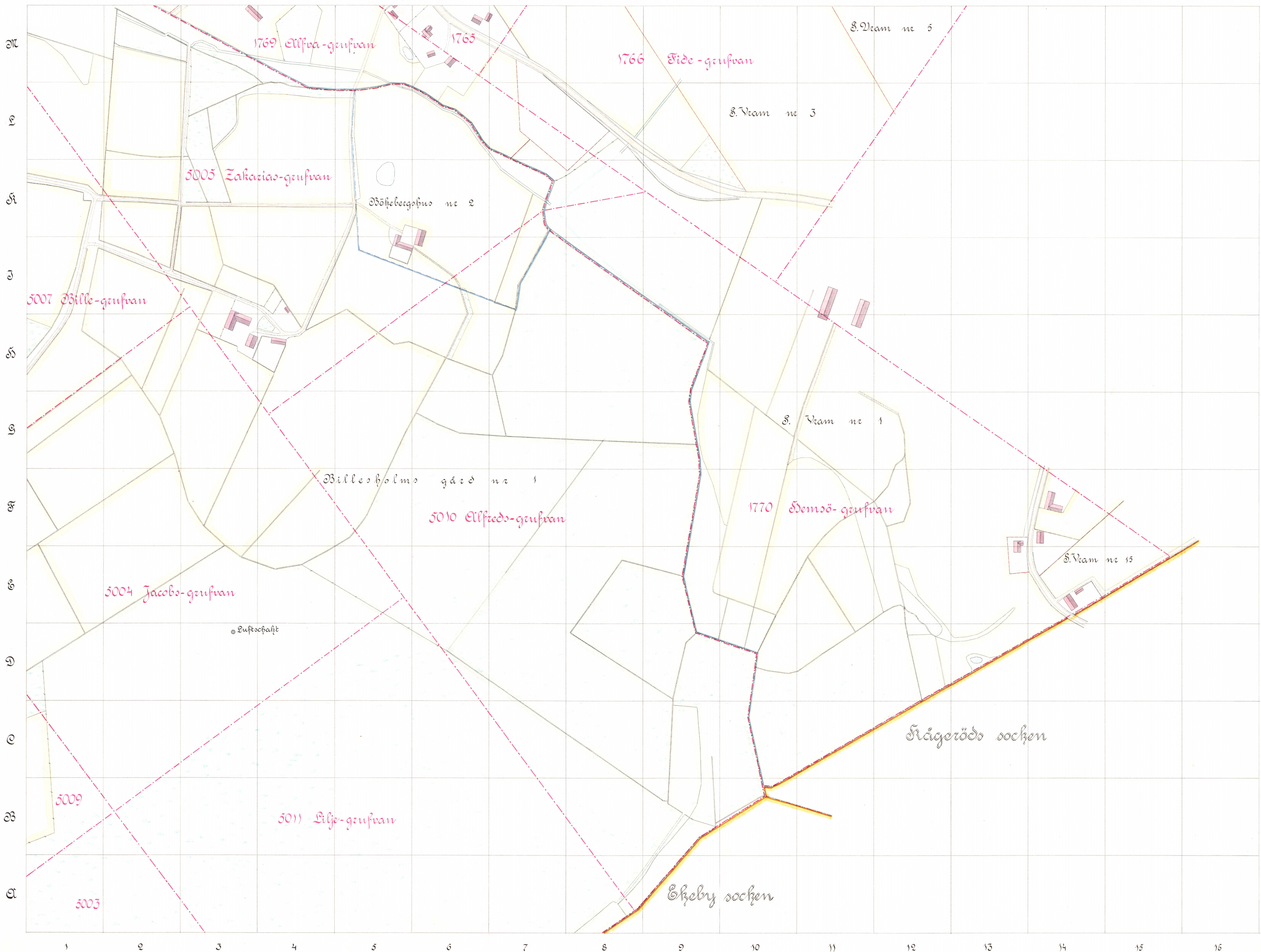
Ink. Komm. Koll.

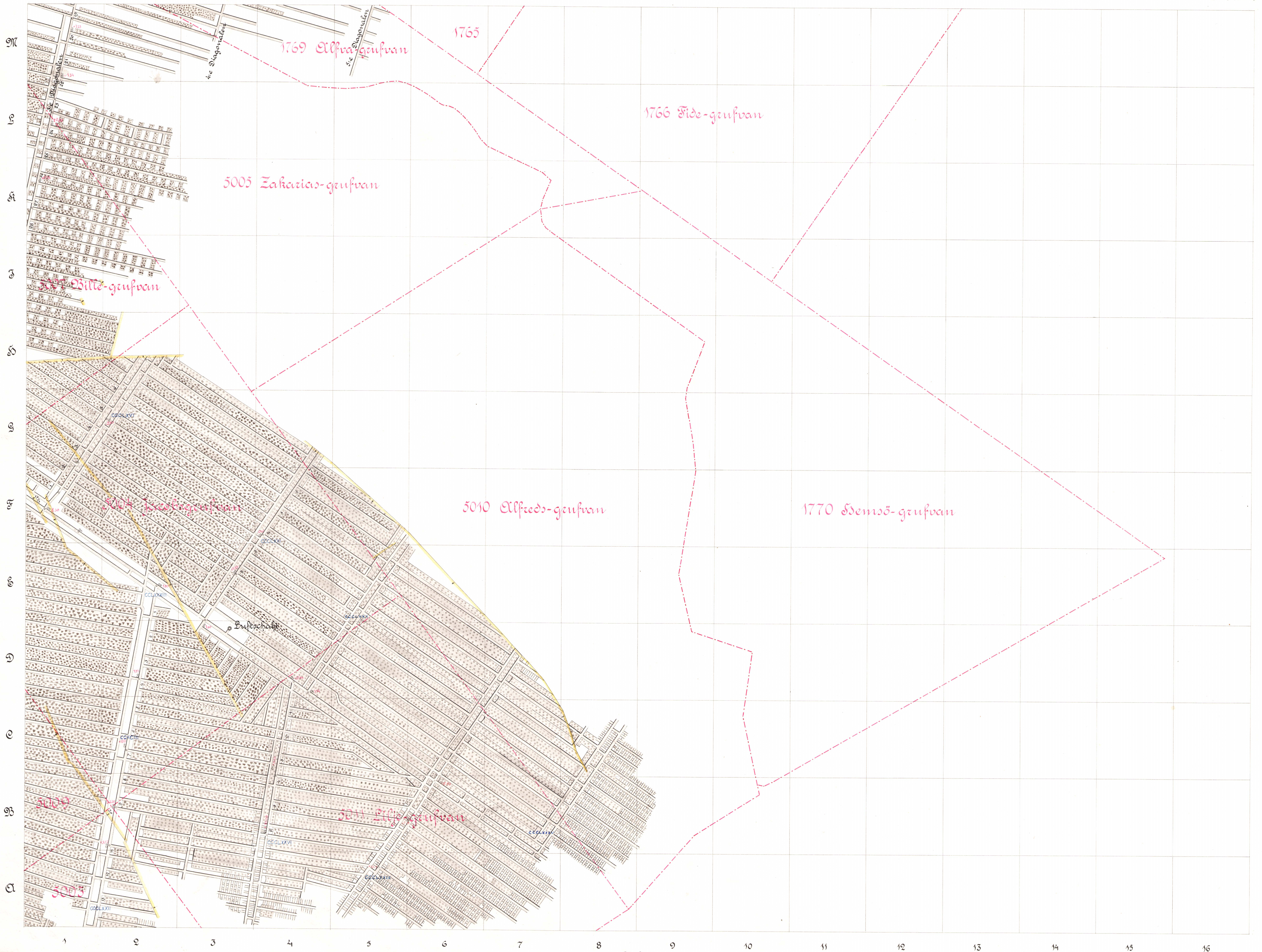
D. no 2572

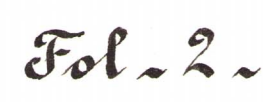
M
L
K
J
I
H
G
F
E
D
C
B
A

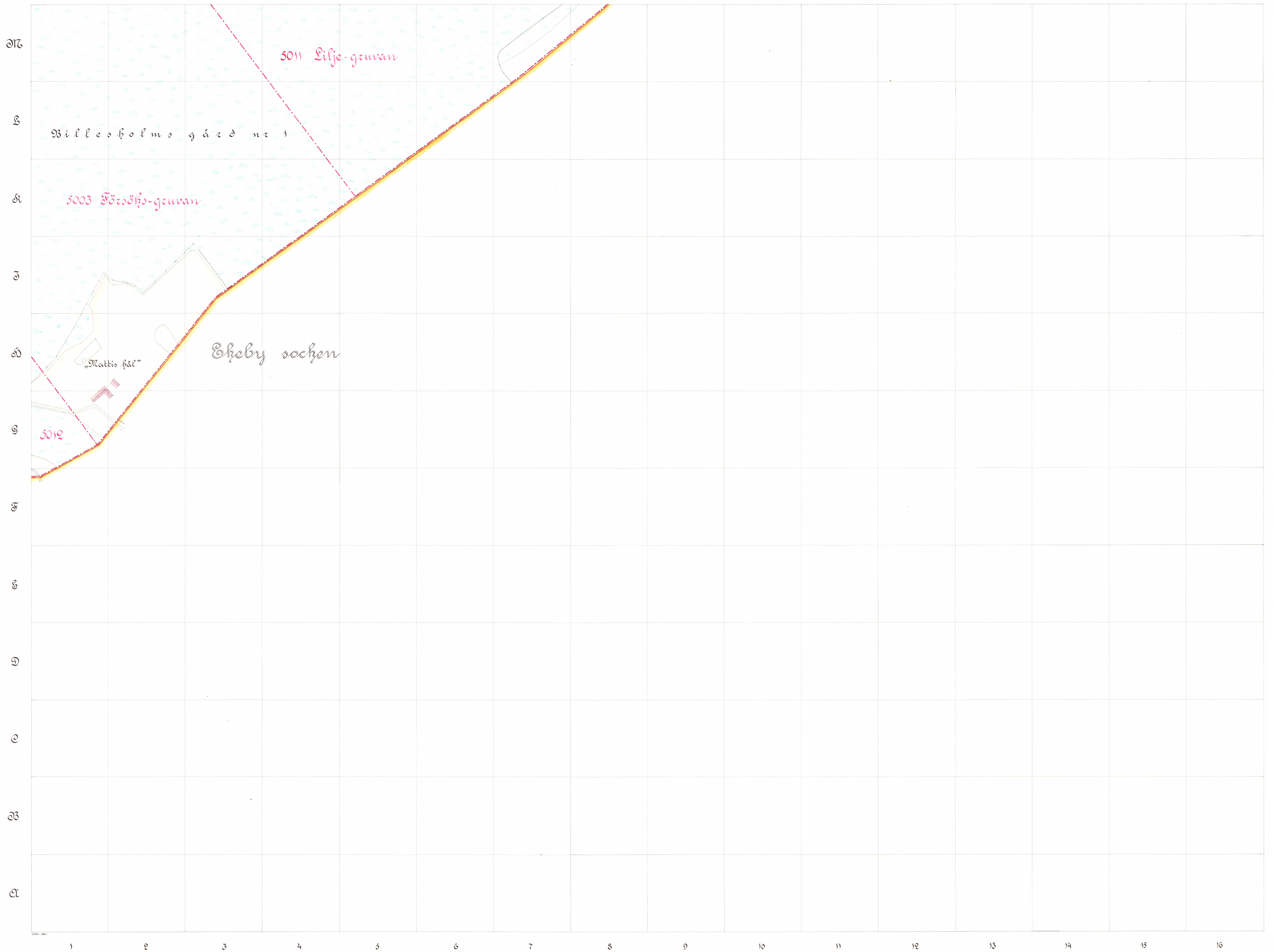

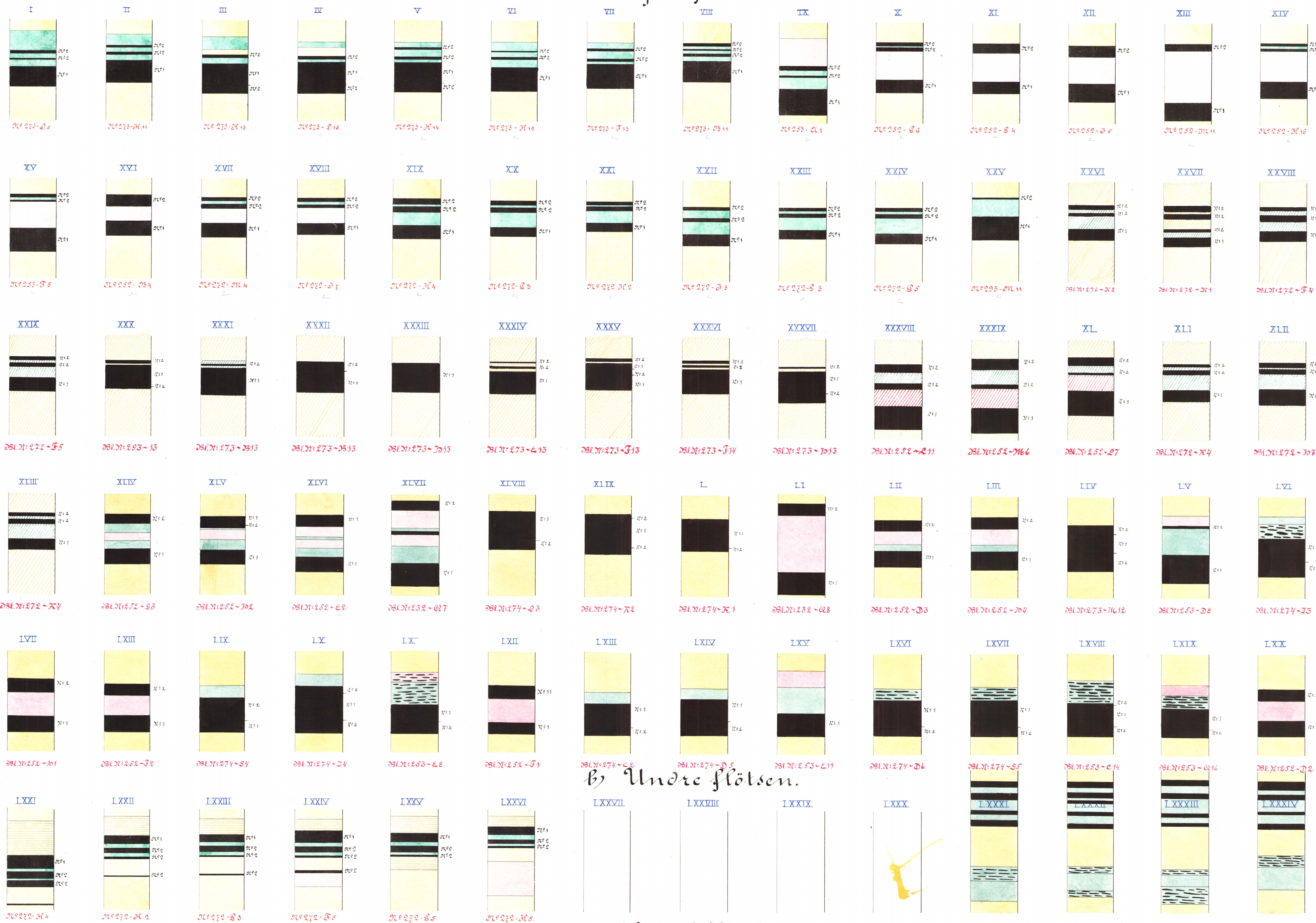

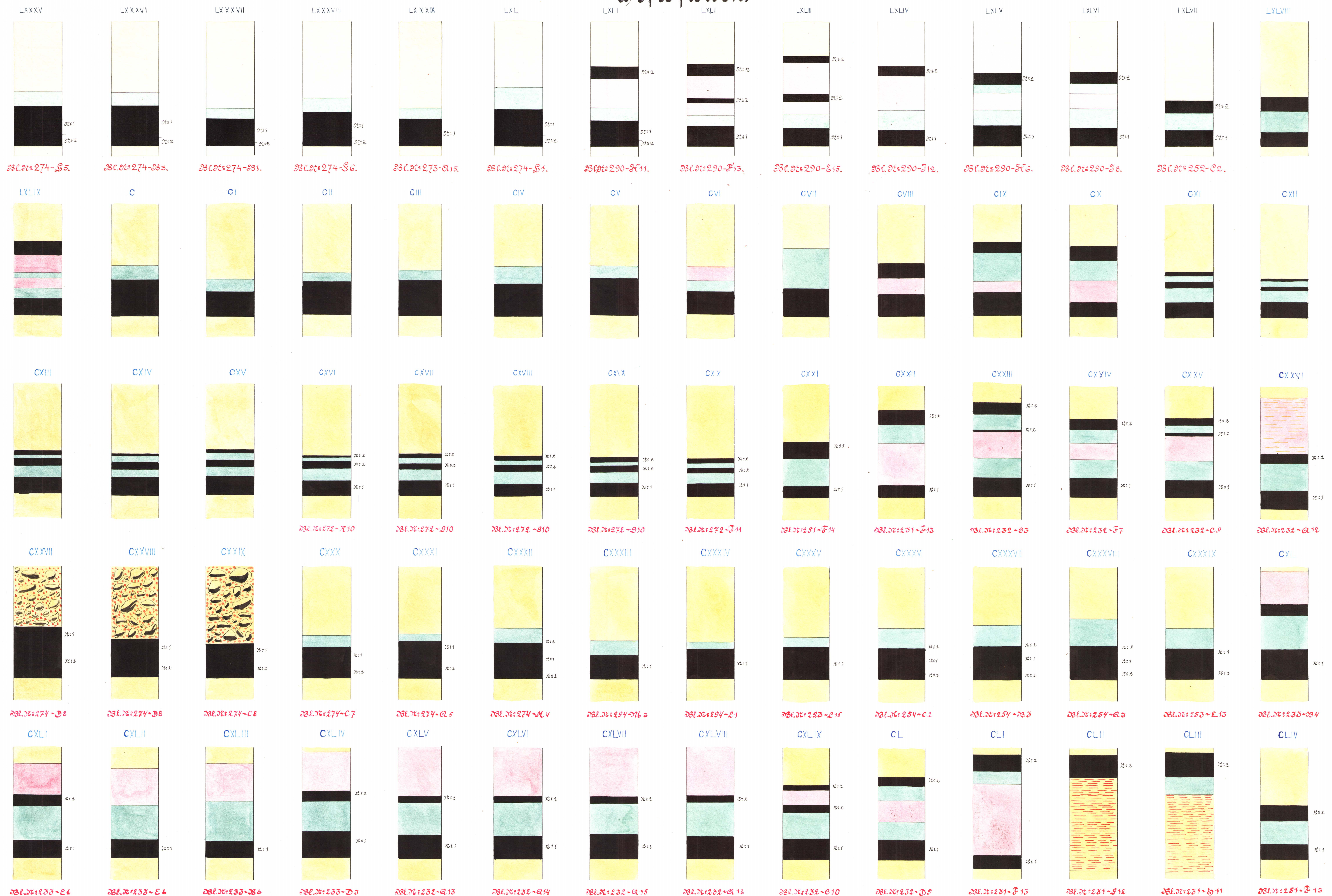
Specialprofiler af flötserna i Billesholms Stenkolsgrufvor. a Öfre flötsen

Skala 1:30.

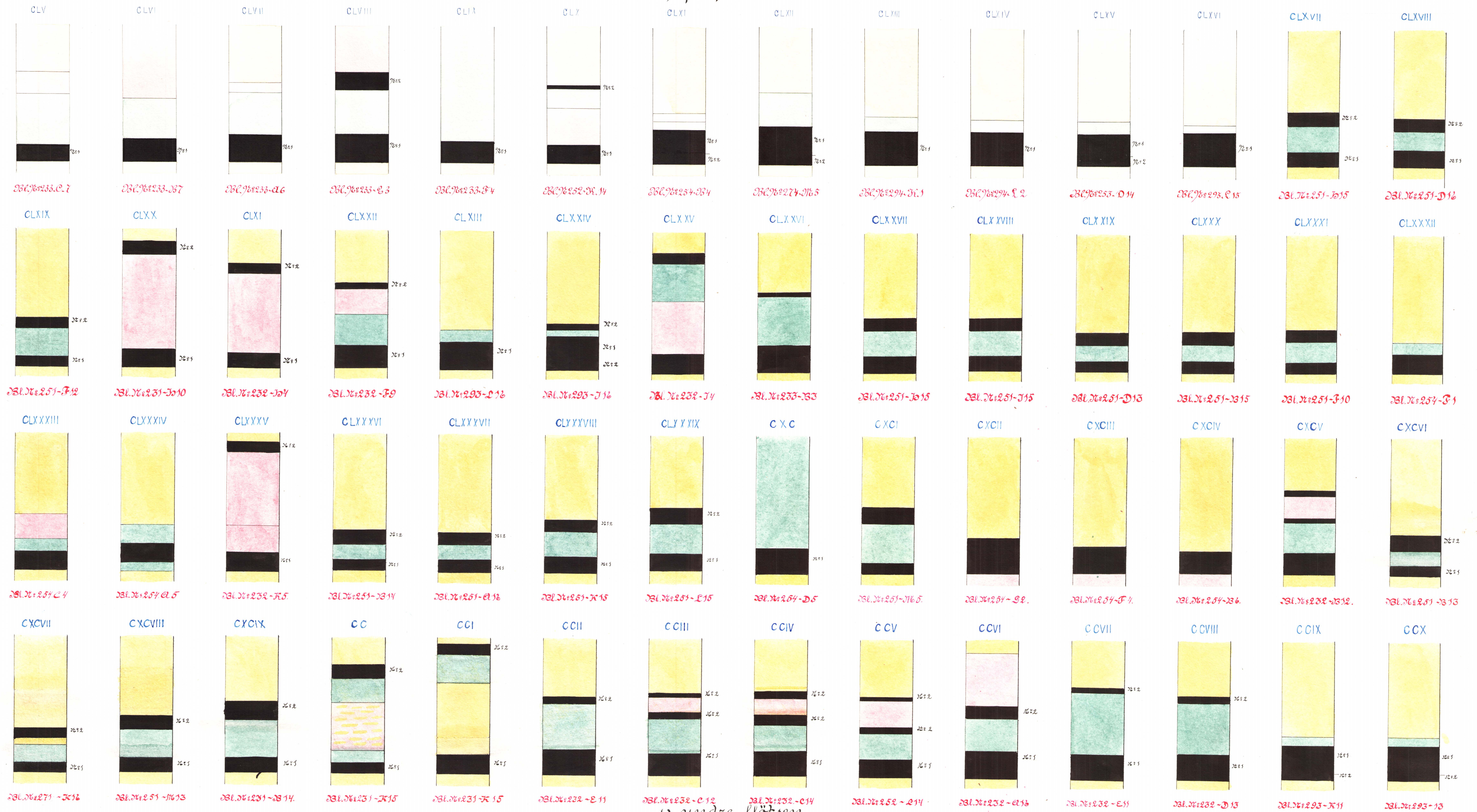
C) Specialprofiler af fløtterne i Billesholms Stenkologrube.

øfre fløtten.

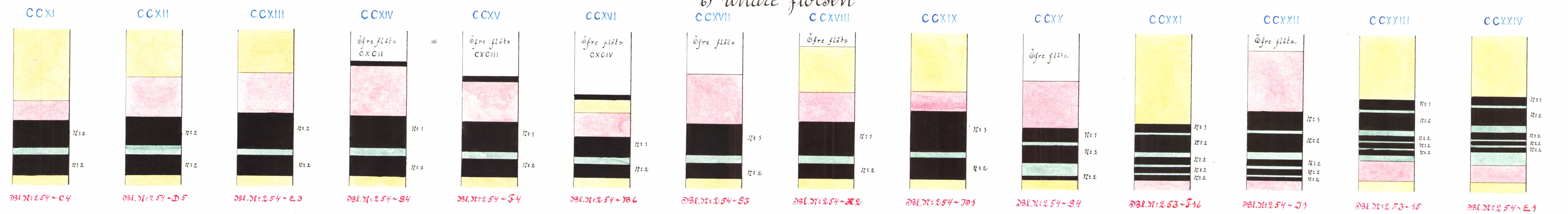

C) Specialprofiler af flötserna i Billeholms Stenkolsgrufvor.

a) öfre flötser

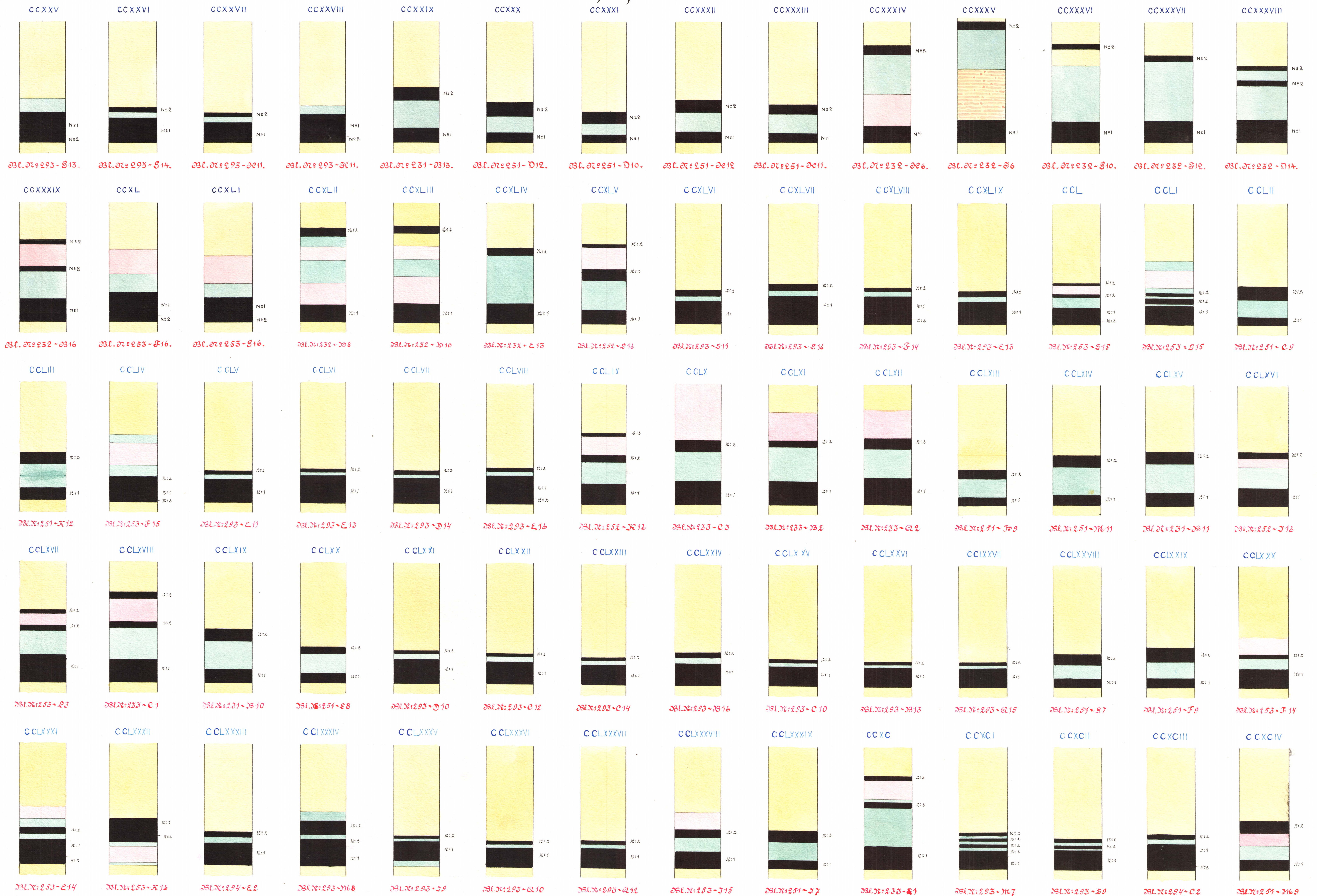
b) undre flötser

Skala: 1/50.

Specialprofiler af fløtserna i Billesholms Stenkolsgruvor.

α. öfre fløtserna.

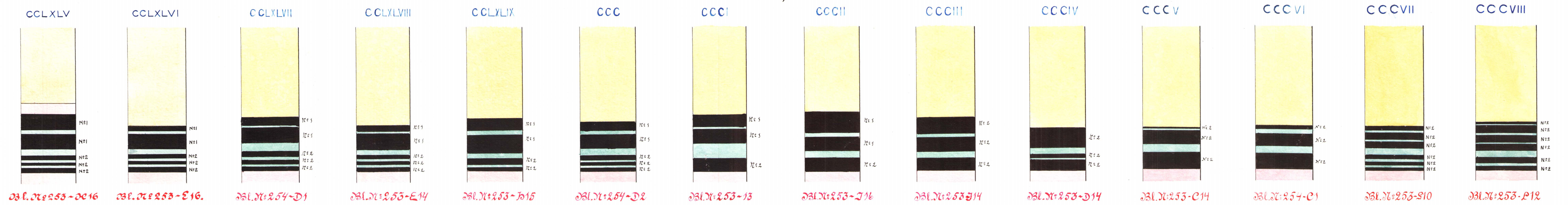
Skala 1/30 del.

Ink. Komm. Koll,

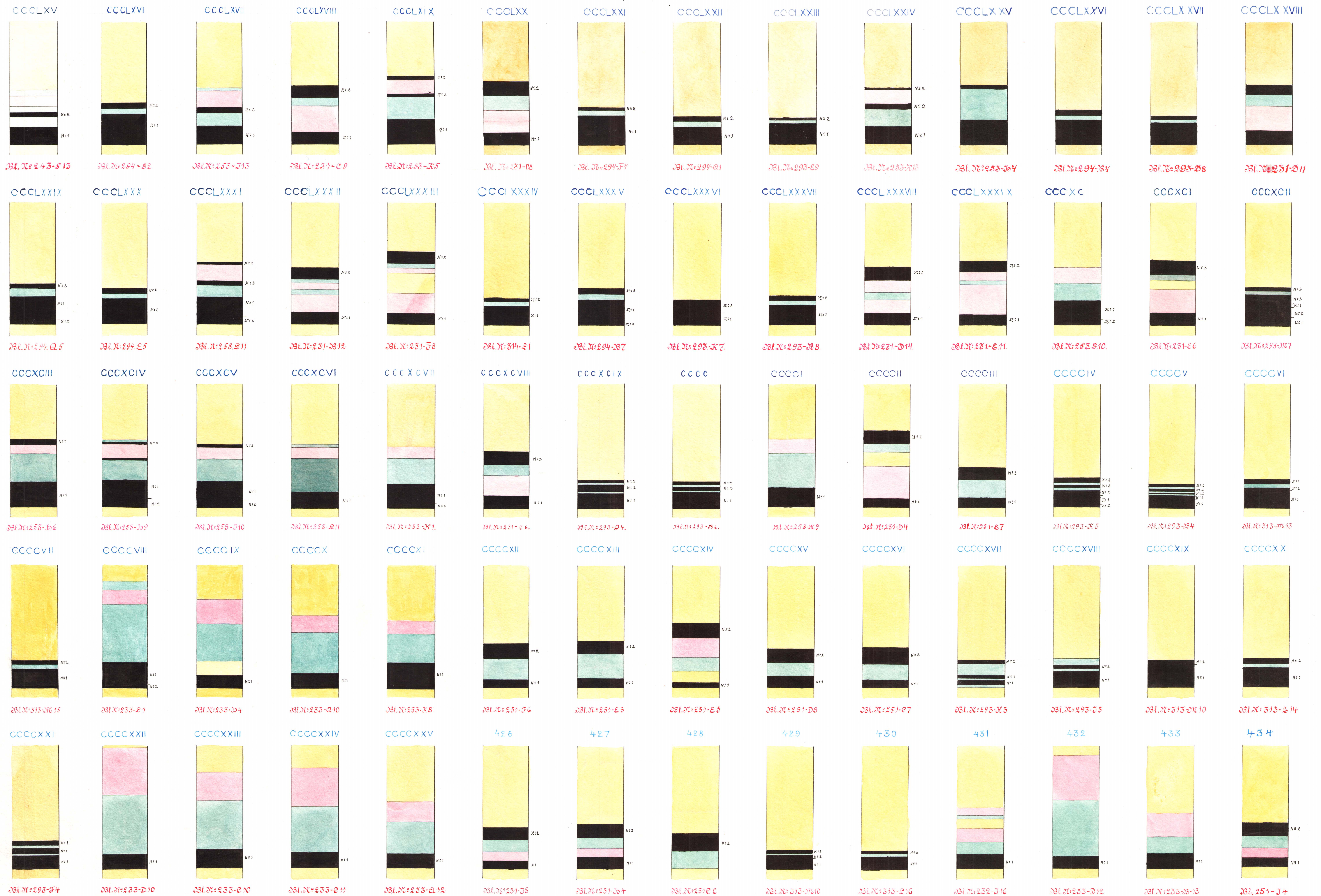
D. N:o 2092 & 2095

Specialprofiler af fløtserna i Billesholm's Stenkolsgrusvor.

b. under fløtserna.

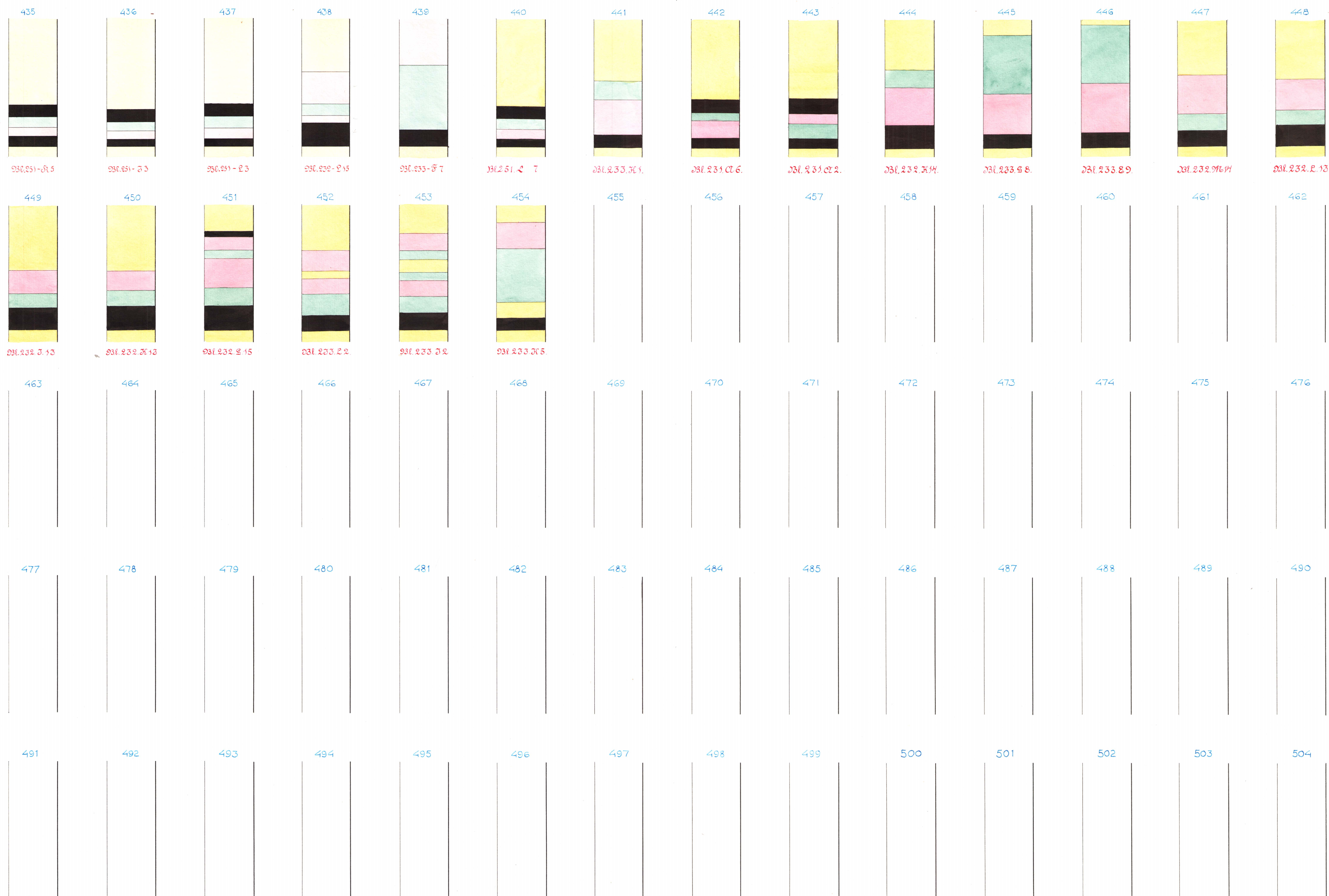

Specialprofiler af fløtserna i Billesbølms Stenkolsgrufvor. α. øfte fløtsern.

Skala 1/30 del.

Specialprofiler av flötserna i Billeholms Stenholmgruvor. a. Övre flötsen

Skala 1/30-del.

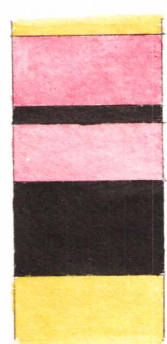
Örebro Stenkolsgruva

Vallåkra Stenkolsbolag

Vanliga sammansättningen =

i Skakt Rapten Berg

öfre flötsen

0,45

nedre flötsen

i Skakt St 6.

öfre flötsen

0,46

nedre flötsen

nedre flötsen ej genomgånngen

i Skakt Sornadarn

öfre flötsen

0,51

0,45
0,46
0,52
1,43
1,3 0,48
2,4

Örebro Stenkolsgruva

Stroppes bolag

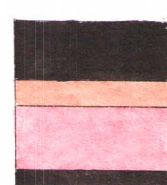
Vanliga sammansättningen uti orterna i

öfre flötsen

St 0,1922

St 0,3253

St 0,2501

nedre flötsen

St 1040

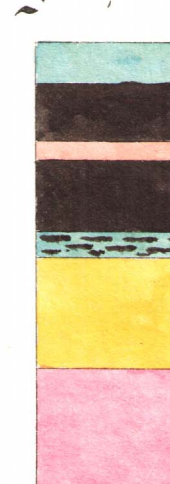
0,1100

St 1110

0,1800

Nya Fördöket

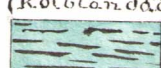
0,44
0,46
0,52
1,43
1,3 0,48
2,4

Geologiskt Färgschemat

Kolskiffer

Lerskiffer (Göteborgs)

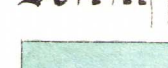
Sandsten

Kol

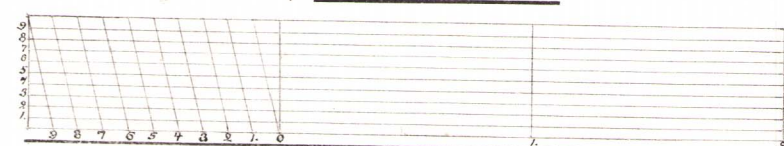
Lerskiffer

Slack. Lera

Skala 1:30

meter

Wauwâhka och Kropps Koncessionarier. 1893 aug.

Beskrifning

öfver Billesholms grufva, afgifven att bifogas den af
Vallåkra Stenkolsaktiebolag den 1 September 1889 till Berg-
mästaren i Lödra distriktet inlemnade grufkartan.

Historik.

Herrar Billow & Ekström påbörjade å
1866 vid Billesholm de första arbetena för brytning
af stenkol i större skala, då schaktet "Mattis" och
"Kristoffer" sänktes å utmarken vid Bökeberg å kungsgårdens
egor. Sedan Vallåkra Stenkolsaktiebolag bildats och å
1866 öfvertagit Herrar Billow & Ekströms samtliga
då egande kolfält med grufvor och inventarier, öfver-
gäfvos så småningom samtliga de äldre schaktet i
Vallåkra, på Bosarp och på Bökeberg, och koncentrerades
arbetet å Billesholm i Lödra Vrams socken nära gränsen
mot Risskatalåsa socken. Schaktet N: 6, som ännu
i dag tjänstgör såsom pumpschakt, sänktes å 1867
till den öfre flötsen (fört å 1880 öfver till den nedre),
och började kol att der upptagas å 1868. Schaktet
N: 9 (i Erdmanns "Skåns stenkolsförande formation" orlk.
tyt benämmt N: 7), sedermera benämmt Kapten Berg,
sänktes vintern å 1871-72 genom båda flötserna.
En vattenrätt hade fört drifvats från schaktet N: 6
till borrhålet N: 49, der sänkningen företogs. Sänkningen
till den öfre flötsen (a) gick raskt, då vattnet aflopp
genom borrhålet. Öfver undre flötsen (b) uppnåddes
utan tillhjälp af pumpverk, men då den under kolen
liggande eldfasta leran genombröts, öppnades en så mät-
tig vattenådra, att ej blott sänkningen måste hastigt

öfvergifvas utan de föregående de nyinsatta pumparne vid schaktet N: 6 måste ansträngas för att hålla grufvan täts. I detta schakt hade de gamla pumparne år 1870 ej förmått hålla schaktet täts, utan hade det i Februari måst öfvergifvas och folket flyttas till det nödtorftigt iordningställda Kristoffersschaktet i Båkeberg. Sedan större pumpar anskaffats och schakt N: 6 dermed tätsats, börjades arbetet der ånyo nyåret 1871.

Brytningsarbetet.

Ur detta schakt uppförades större delen af de åren 1871-1876 brutna koln. Brytningen skedde utan någon teknisk ledning temligen på måfå och besvärades ständigt af det öfverflödande vattentillloppet, hvarpå man af ekonomiska och andra skäl icke kunnat bereda sig. År 1874 insattes emellertid en 15" balanspump med 5' fots slag i schakt Kaptan Berg, år 1875 äfven en tidsenlig uppföringsmaskin, hvarefter, sedan förarbeten gjorts och en grufvingenior tillsatts, en mera ordnad kolbrytning kunde börjas i detta schakt år 1876. En schaktsort drefs i östlig riktning, hvilken sedan intill denna dag följt, så att dess brott nu är på c:a 1000 meters afstånd från schaktet. I vinkelräta riktningar ha från denna tvärsort drifits mot söder och äfven mot norr, till dess de mött de gamla från N: 6 uttagna arbetena eller gått i tärnk, så plåtsens allmänna stupning är åt nordväst. Söderut från schaktsorten har ett vackert och lättbrutet fjält erhållits, hvilket uppdelats i parallellorter på 100-150 meters afstånd från hvarandra. Öfver af 12 met. (40 fots) bredd med plats för 4 man i 2 lag samt en väg i hvardera sidan drifvas på 12-15 met. (40-50 fots) afstånd från hvarandra från den ena parallellorten eller "linien", som den merändels kallas, till den närmast öfre,

hvarefter, sedan alla orterna mellan tvänne hufvudtvärsorter uppnått nästa linie, pelarne brytas ned för och begagnande af samma ^{sken} vägar, hvilka upptagas och begagnas på andra platsen, efter hand som arbetet går tillbaka. På norra sidan om schaktsorten har arbetet på grund af stort vattentilllopp, påträffade förkastningar och origelbundna stupningsförhållanden ej kunnat bedrifvas så reguliärt, utan ha genomslag, diagonaler m. m. fått göras i många olika riktningar, hvarjämte dyrbare sprängningar varit nödvändiga för att komma åt alla partier. — I schakt N: 6 börjades äfven, sedan länsställningen blifvit betryggad, en mera ordnad pelarbrytning genom hufvudorten i diagonal riktning mot schaktsorten i Kaptan Berg eller mot nordöst, mellan hvilka arbetsorterna drefvas mot sydöst. Senom att spränga en 2 met. (6 1/2 fot) djup ränna från schaktet mot nordväst c:a 60 meter på stupet, samt hufvudvägar anordnande mot nordöst (det s. k. "högestupet") samt mot sydöst ("venuststupet") har en del af fjället på stupet kunnat utbrytas från detta schakt.

På nyåret 1881 tog det bekymmersamt ut med arbetsrummen i båda schakten, emedan schaktsorten i både Kaptan Berg och N: 6 samt de omgifvande arbetena "gätt i tärnk", d. v. s. stupat, så att vattnet steg upp i kolplåten vid brottet och fortsatte dermed sedan djupa kostbara rännor i den underliggande sandstenen flera gånger sprängts fram från vattenorterna. Sänkningen af ett nytt schakt bestöts och företogs invid torpet Lonnadalen i Billsholms egor nära Ljungsgårds och Mårshögs gränser under vintern 1881-1882. Plåten (a) nåddes den 17 Januari 1882, till den

undre är detta schakt ej sänkt. Sedan maskinen och
öfriga anordningar i dagen blifvit färdiga börjades ordnad
kolbrytning i Schaktet Lomadam den 1 Augusti 1882. Hufvud-
orten drifvats rak i norr, söder, öster och väster, hvar-
jeante lederna, i likhet med hvad förut skett i de
äldre schakten, diagonaler drifvits för att förkorta
transportvägarne på vissa håll. Genom diagonalen mot
sydost, som forcerades natt och dag, vanns genomslyp
till den gamla grufvan vid högstupet i N:o 6 i
December 1884. Tyvär visade hufvudorterna mot norr
och väster blott på ett afstånd af 30-50 meter från
schaktet en betydligt försämrad flöts. Kolmängdheten
och kolens beskaffenhet tyktes vara densamma, men
hela flötsen och äfven taket äro så genomdragna af
föcklyftningar och släppor, att de brutna kolen sö-
derfalla till stybb och på långa sträckor ej lämna
ett kolstycke så stort som en knuten hand. På värdet
af denna stybb ej motsvarar brytningskostnaden, ha
så tvänningarna dessa partier eller alla norr om "Nollan"
och nordväst om Västra diagonalen måst afvergifvas,
hvarigenom det vid anläggningen af schaktet beräk-
nade brytbara fältet minskades med hälften å två
tredjedelar. Först dröfs dock till undersökning en dia-
gonal i nordväst, såsom af kartan synes c:a 450 meter
från schaktet. Blott på ett par ställen genomdrifvats
några få meters fasta kolpartier, för öfrigt erhöles
uteslutande stybbkol. Så derför en förkastning på-
träffades, som genom undersökning med borming visade
sig hafva sänkt kolflötsen c:a 9 meter, afslutades under-
sökningen. Huruvida flötsen möjligen nedanför denna för-
kastning har förändrat natur, var omöjligt att af

Förkastningar.

bormproffen ådagalägga. — I brötlet af hufvudorten mot
öster ("Nollan" kallad) har under 1888 en förkastning på-
träffats, som förmodas vara densamma, som den i norra
diagonalen blottade, då den stryker i samma riktning
O. P. O. - V. N. V. (som den i norra diagonalen blottade)
och äfven här gjord borming visar, att flötsen blifvit
sänkt c:a 9 meter. På andra ställen ha i detta schakt,
der brytningen eljest kunnat drifvas mycket regulerat,
icke några förkastningar blottats.

I schaktet Kapten Berg ha deremot så många
flera påträffats. De följa dock ej de af L. Erdmann
i hans "Skånes stenkolsförande formation" på en karta upp-
konstruerade riktningarne, hvilka äro alldeles vilseledande,
då de uppskrifvas skära fältet i norr och söder. I denna
riktning gäende har ingen ännu anträffats, samtliga
stryka i O. P. O. - V. N. V. dock ingalunda regelbundet
utan med krökar och språng åt olika håll. Ofta kila de
ut, hvarefter vanligen en annan något längre bort vidtagas
eller har börjat, innan den andre utkilade. Lyckligtvis
ha de hittills i Kapten Berg blottade förkastningarne
ej varit så stora, att de alldeles afbrutit arbetet.
Den största är den genom stenorten norr om schaktsorten
genombrutna. Den är här 5,5 till 6 meter hög, är följel från
början till slut och håller, der den är genomgånngen i
schaktsorten, blott 2 meter. Samtliga hittills blottade för-
kastningar följa den Schmidtske lagens samt stupe i
detta schakt mot sydvest. Blott en har sänkt kolen
från den arbetsort, der den påträffats. Det är den, som
genomgåtts vid sänkningen af Bjelfors schaktet och i
flötsen stryker på ett par meters afstånd i sydvest der-
ifrån samt i sin fortsättning mot sydost utgör den syd-

vestra gränsen för det från det från detta schakt utbrutna kolfältet. Vid schaktet har den blott sänkt flötsen 8 fot, hvarföre, genom att öka pumparnas sugrör, ett undersökningsarbete der kunnat bedrivas år 1881-82, hvilket dock snart måste öfvergifas, emedan alla arbetarna gingo i bänk mot söder och väster. Samtidigt gjordes äfven ett försök att bryta den nedre flötsen här. Äfven detta slutades snart, emedan kolen här, som af profilen synes, är så mellanolagrade af skifferändar, som till på köpet ej låta sig skiljas från kolen, att brytningen ej lönade sig, åtminstone ej med då gällande pris på 2de kol.

Länshälsning.

Vattentilloppet i Billesholms grufva torde vara det största som f. n. förekommer i någon grufva i Sverige. Sedan kolbrytningen i schakt N: 6 år 1884, då plats för folket erhöles i Sornadams schakt, och de långa och krokiga vägarne till arbetsrummen i det gamla schaktet fördyrade brytningen, medlades, har detta schakt utslutande användts till pumpschakt, och har ett större pumpverk med 2 pumpor à 445 m. m. (18") diameter och 1190 m. m. (4') slag der installerats som vid full gång skall lyfta ca 5000 liter (200 k. f.) vatten i minuten. De pumpor, som först kallat lön i Kapten Berg äfven om de äldre i N: 6 ha stannats och användas som reserver vid förekommande reparationer af det stora pumpverket, som emellertid håller den gamla grufvan lön. I schaktet Sornadam, der flötsen ligger på 7,5 meter (25 fot) djupare afgränsning än i N: 6, har ett liknande pumpverk installerats hittills dock blott försedt med en pump, med hvilken

således intill 2500 liter per minut kunna lyftas. Vattentilloppet är från olika delar af grufvan högt olika. Så är t. ex. nästan alla arbeten söder om schaktsorten i Kapten Berg i trakten af Luftschaktet fullkomligt torra, troligen skyddade af ett lerlager blanda de mäktiga låga jordlagren, som täcka hallen här afvärför. Sjelfva schaktsorten har deremot nästan ständigt varit mycket våt, äfvensom de straxt norr om densamma befintliga rummen, särskildt de här igenom förkastningarne drifva undersökningsarterna. I schaktet N: 6 och Sornadam är vattentilloppet mera jämt fördeladt, dock finnas äfven här en hel del alldeles torra arbeten. Som ofrån nämnts, hade schaktsorten i Kapten Berg gått i bänk redan 1879 och ej kunnat drifas fram, äfven sedan djupa rännor sprängts i bottenhallen eller "batteriet", som denna kallas. År 1881, då arbetsrummen började bryta, gjordes ett försök att med handpump hålla arbetet lön, medan schaktsorten framdröfs natt och dag. Detta blef snart omöjligt, hvarför i stället en 300 m. m. (12") pump ^{insattes} ca 450 meter från schaktet, hvarest från den drogs af en lina. Snart kunde ej heller denna pump hålla lön, och orten stupade alltjämt sakta. Som flötsen här var den vackraste, som närmast brutits i Billesholms grufva, anögs fältet för vädefullt att öfvergifas. Derför insattes först en, sedan tre nya pulsometrar, till hvilka änga inleddes de nära 500 meterna från ångpannorna i dagen vid schaktet, och hvilka lyftade vattnet 3,5 à 4 meter. För att minska den stora ångatgången, insattes 1884 en kondenserande, direktverkande ångcentrifugalpump från Gwynne i London. Vid 600 meters afstånd från

schaktet började schaktsorten äntligen att stiga igen, och vid 750 meters afstånd hade den nått en afvägning, som gjorde det möjligt att få aflopp för vattnet till pumpschaktet utan användande af pumparne i schaktsorten. Sedan därför de kolpartier, som tillhörde det genomgångna bäcken, utbrutits, börjades strömming i takhallen så högt, att skenvägen kunde läggas ofrånför vattenlinien, som erhöles, då pumparne stannades, hvarefter dessa år 1886 upptogs.

Ventilation.

Vid den svenska kolgrufvorna ha hittills de i de djupare och större utländska grufvorna vanliga dyrbara maskinella ventilationsapparaterna hittills icke behöft anlitas, utan har luftväxlingen erhållits genom att uppvärma en luftström i ett schakt med ängledningar eller öppna koleldar, hvilket utan fara kunnat göras, då våra flötsar aldrig observerats afgifva explosiva gaser. Så har af äldre Billerholms grufva ventilerats utan extra kostnader derigenom, att luften sugts ner i N: 6 och upp i Klippen Berg genom den uppvärmning, som de i det senare schaktet till underjordiska ängmaskiner insatta ängledningarne åstadkommit. Då arbetet i detta senare emellertid utgrenades, och, idynnesket vid fallande barometer, luftströmmen blef svår att tvinga in i de vidsträcktta arbetena at ryddost från schaktet, så att ständiga hinder för arbetet uppstodo, måste en förbättrad luftväxling anordnas, hvilket billigast ansågs kunna ske genom sänkning af ett luftschakt från dagen å det s. k. Botarps snärje i Rischelstala socknen med till dessa arbeten. Detta verkställes år

1885 icke utan svårigheter, emedan ett 20 fot mäktigt flytsandslager måste passeras med sänk-schakt genom insättning af ett plåtke af järn, på hvilket en cylindrisk mur i cement upprigades. Luften kommer nu delvis från N: 6 och delvis från luftschaktet samt suges upp af det uppvärmda schaktet Klippen Berg. Somnads schakt ventileras för sig själf, men sedan arbetna äfrun der blifvit vidsträcktta. Det är genom förbygggnad deladt i två delar; i den ena eldes med en koleld, så att luften der stiger upp och suges ned på andra sidan af förbygggnaden. I allmänhet har iakttagits, att torra arbetarum äro värre att ventileras än våta: möjligen absorberas en del af den från packeringarne vid barometerfall utströmmande kolhygasen af vattnet, som droppar i de senare.

Transport.

De underjordiska transporterne spela vid den utsträckning, våra kolgrufvor på grund af de tunna flötsarna snart erhålla, en vigtig roll. I schaktet N: 6 användes de första tio åren efter det gamla bruket vid Höganäs s. k. pramar eller små vagnar med hjul utan flentar, som släpades på bräder i orterna från till schaktet, och på hvilka de af hasselkäppar flätade kolkorgarne sattes. Då afstånden från schaktet blefvo längre, anlades i hufvudvägarne skenvägar, på hvilka så kallade björnar med plats för två stycken kolkorgar eller, sedan 1879, mindre vagnar (9 k.f.?) med liknande hjul som pramarne sattes. På grund af det tränga utrymmet i schaktet, hvaref hälften användes till vattenuppfördringen,

des till vattenuppfödningen, gingo björnarne aldrig
upp i dagen utan blott korgarne och de små vagn-
marne. Detta transportsystem hade den fördelen,
att vägarne i arbetsorterna ej behöfde sprängas
upp så höga som i kufondvägarne, men det härvid
inbesparade gick åt i fördyrade dragningskostnader.
Det afskaffades därför samtidigt, som arbetet i
N: 6 afstannade, eller år 1884. I de båda andra
schakter har transporten från början skett uti större
vagnar rymmande 18 k.f. eller näre 5 hektoliter, som
gick från dagen genom schaktet samt på lätta skens-
vägar direkt till arbetsrummen. År 1881 nedtogos
i N: 6 två små hästar att draga björnarne, härvid
fem stycken björnar spändes i ett tåg. De tränga
rummen och krokiga vägarne tillåto ej lätt anord-
nandet af maskintransport. Hästarne upptogos igen
år 1883, och sedan har underjordisk transport
med hästar ej här vid Billsholm begagnats. I
Kapten Berg anordnades år 1882 en mekanisk
transport efter det engelska systemet med "front
and tail rope" eller en ledline, som spännes för
främre delen af vagnståget, och en tomline, som från
schaktet går lifven en skifva vid slutet af dund
med maskinkraft trafikerade sträckan, vänder här
och fästes uti den bista vagnen i tåget. Båda dessa
linor drivas af en ångmaskin ute i schaktet på
botten af latsarna. Efter hand, som schaktortens
gätt framåt har lintransporten flyttats, först från
400 meter till 600 och nu senast år 1886, sedan
pumparne i schaktsorten upptagits till 750 meter
från schaktet, till resp. 1ste, 2de och 3de vaxlarne

som markerats i kartan. Dessutom har en linä
i rätt vinkel från 1ste vaxeln år 1886 dragits upp
mot söder i den s. k. "Bäckallarssten".

I schaktet Lomadam köras vagnarne af
draggossarne direkt ut till schaktet.

Billsholms grufva den 1 September 1889.

Valuth Berg

Kartans N° 275
Diarii N° 22
Inkom den 21 Mars 1917
15 st. blad därav 3 pr. i kistan

15 blad

Beskrivning, bifogad till Bergmästare-
ämbetet i Södra Distriktet den 28 Febr.
1917 insända 14 st. kompletteringsblad
och 1 st. nytt blad till karta över Bil-
lesholms stenkolsgruvor i Södra Vrams
m.fl. socknar av Malmöhus län, omfattan-
de arbeten under tiden 1 Januari - 31 De-
cember 1916.

Kompletteringsbladen äro:

1 st. dagblad	n:r 253 fol. 1.
1 " djupkartblad "	231 " 2.
1 " " "	232 " "
1 " " "	233 " "
1 " " "	251 " "
1 " " "	252 " "
1 " " "	253 " "
1 " " "	254 " "
1 " " "	293 " "
1 " " "	294 " "
1 " " "	253 " 3
1 " " "	254 " 3
1 " profilblad för övre flötsen.	
1 " " " undre "	

Det nya exemplaret är:

1 st. profilblad för övre flötsen.

Arbetet har varit oförändrat med ort- och pelarhygge. Alla
arbeten äro utförda i schakten Sonnadam, Oskar, Viktor och Ivar.
Ett nytt luftschakt har avsänkts å schaktet Viktors fält, och har
detsamma inritats i kartblad n:r 253, fol. 1 och 2.

Mätningarna avslutades den 10 Februari och inläggningen i
gruvägarens kartexemplar den 26 Febr. d.å., varom anteckning är
gjord å gruvägarens kartexemplar.

Billesholms Gruva den 28 Febr. 1917

Elof Johansson.
Behörig gruvmätare enl. K. Koll.
beslut av den 7 Aug. 1913.

— BILLES HOLMS STENKOLSGRUFVOR — SCHAKT BROHUS

Fig. 1.

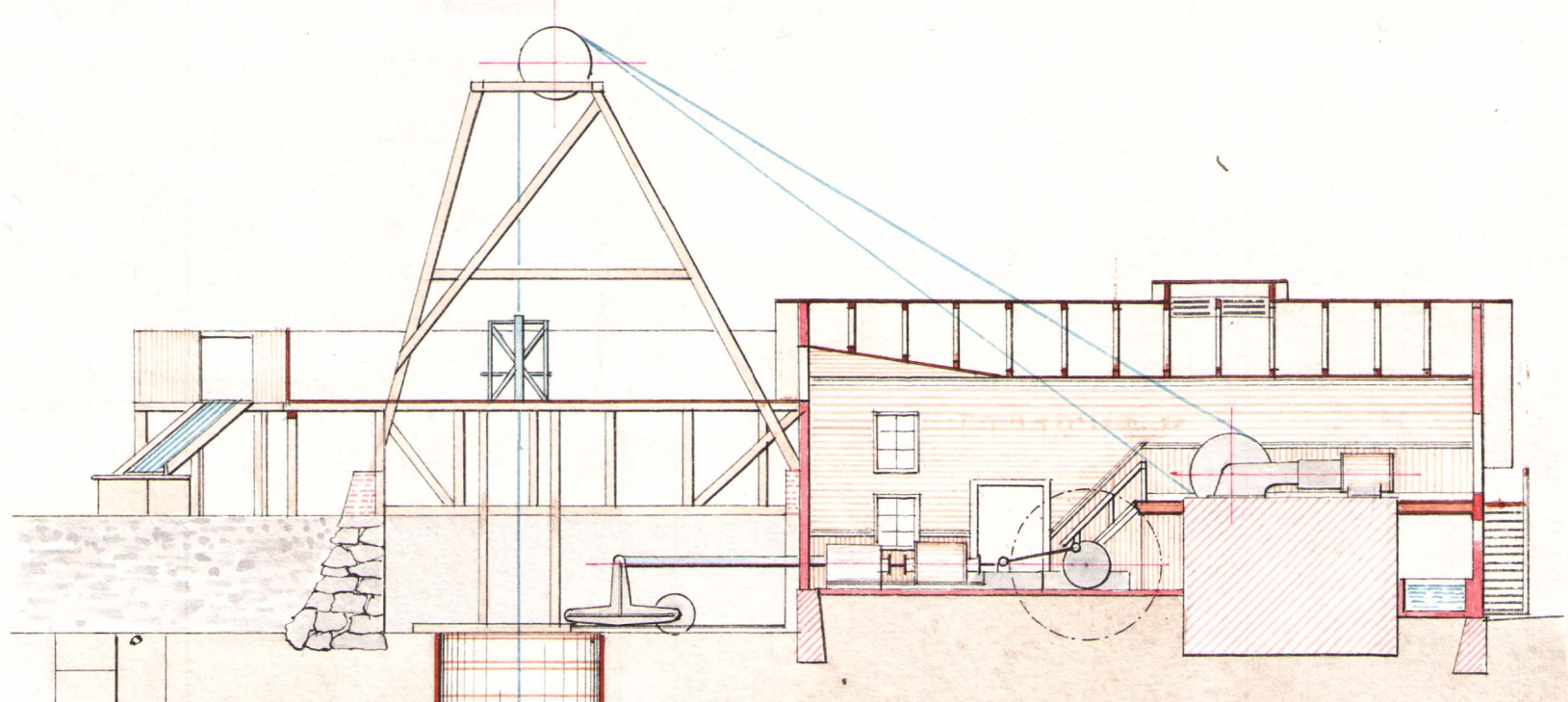

Fig. 2.

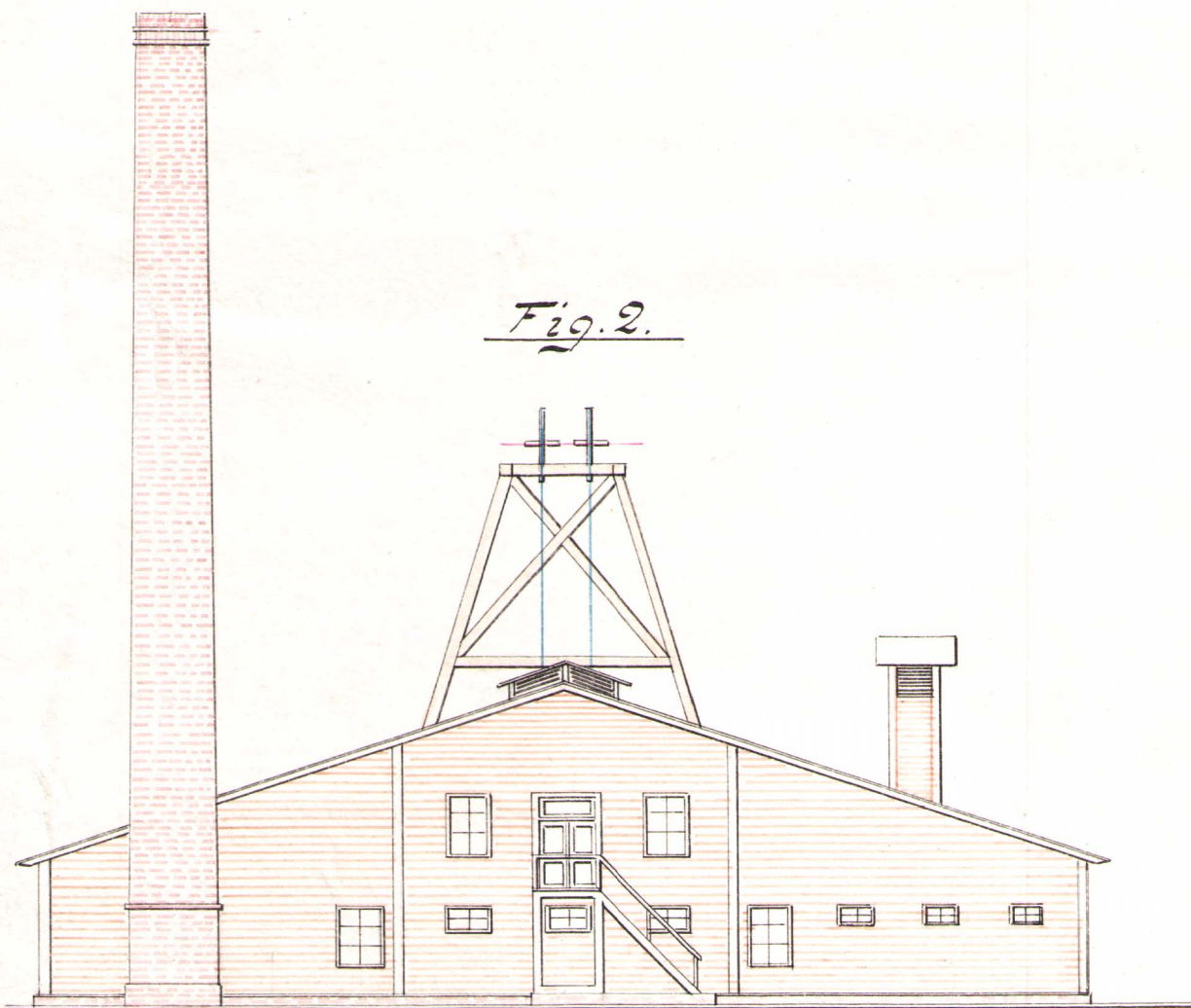

Fig. 3.

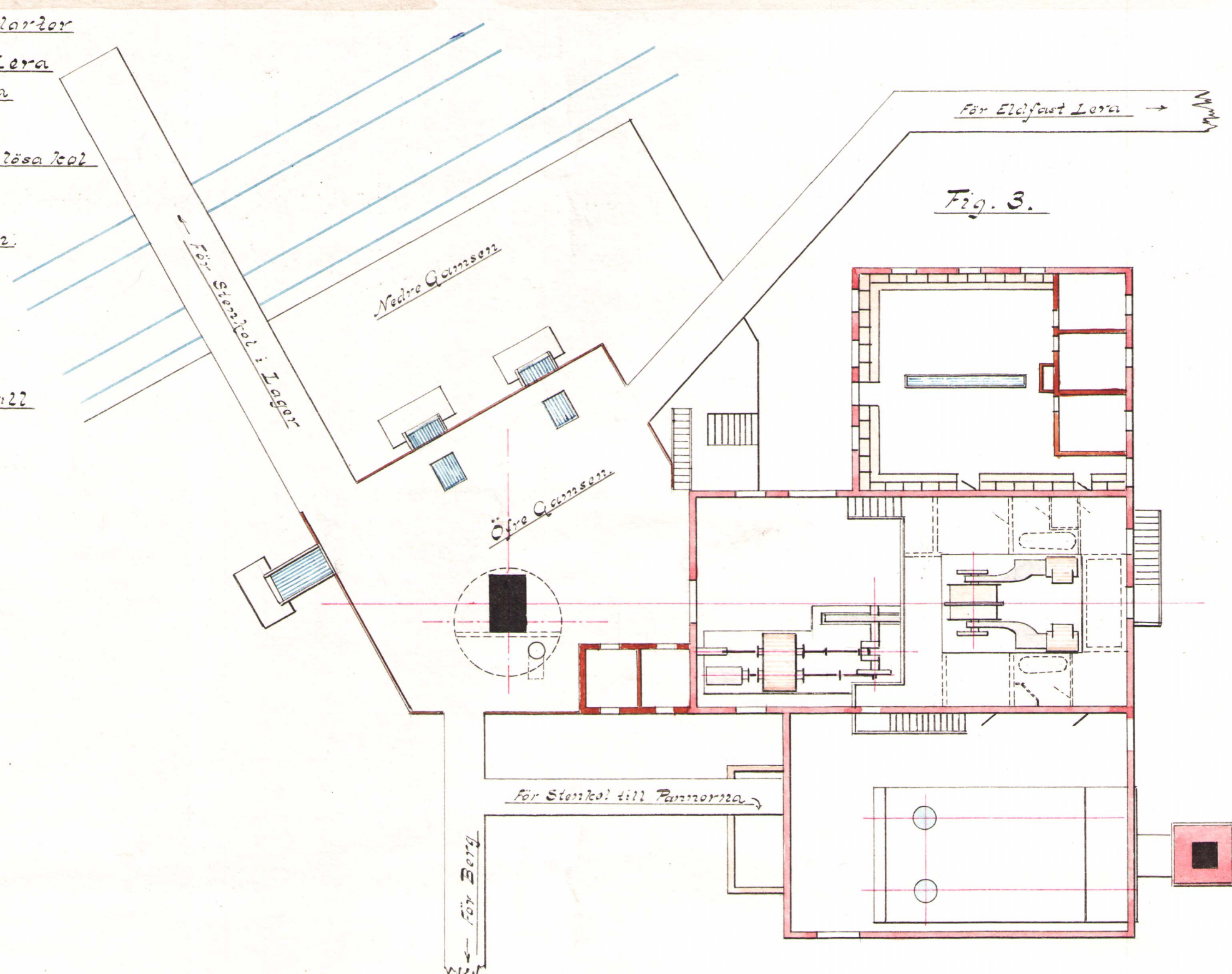
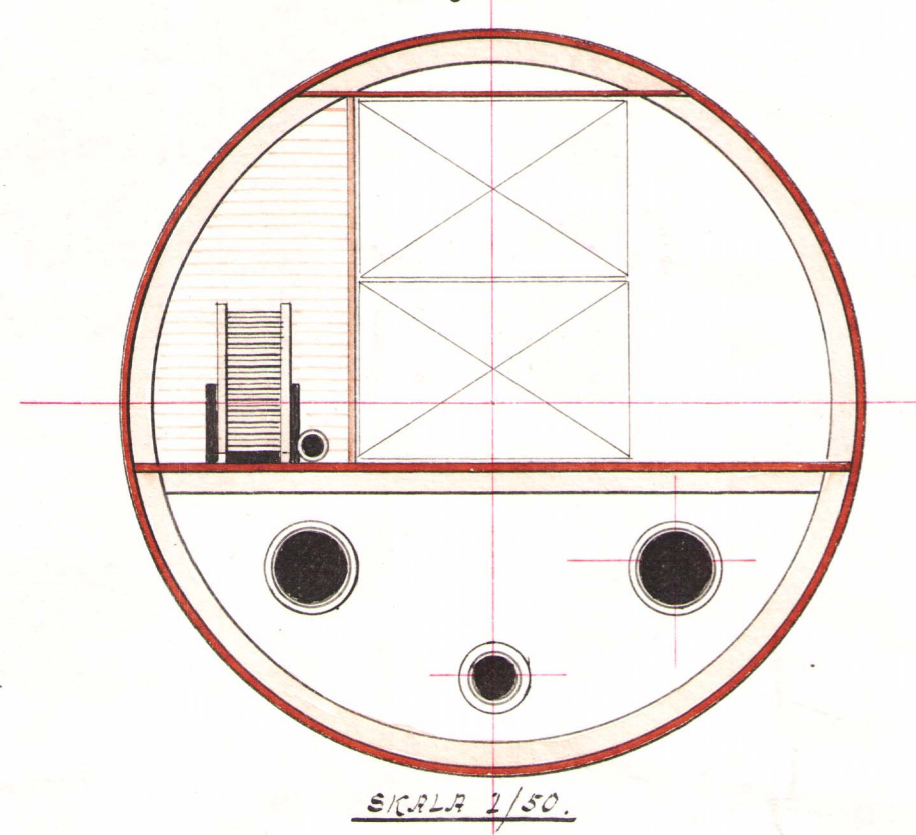
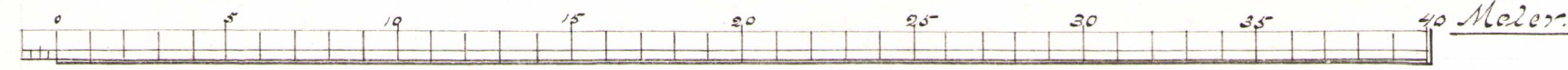
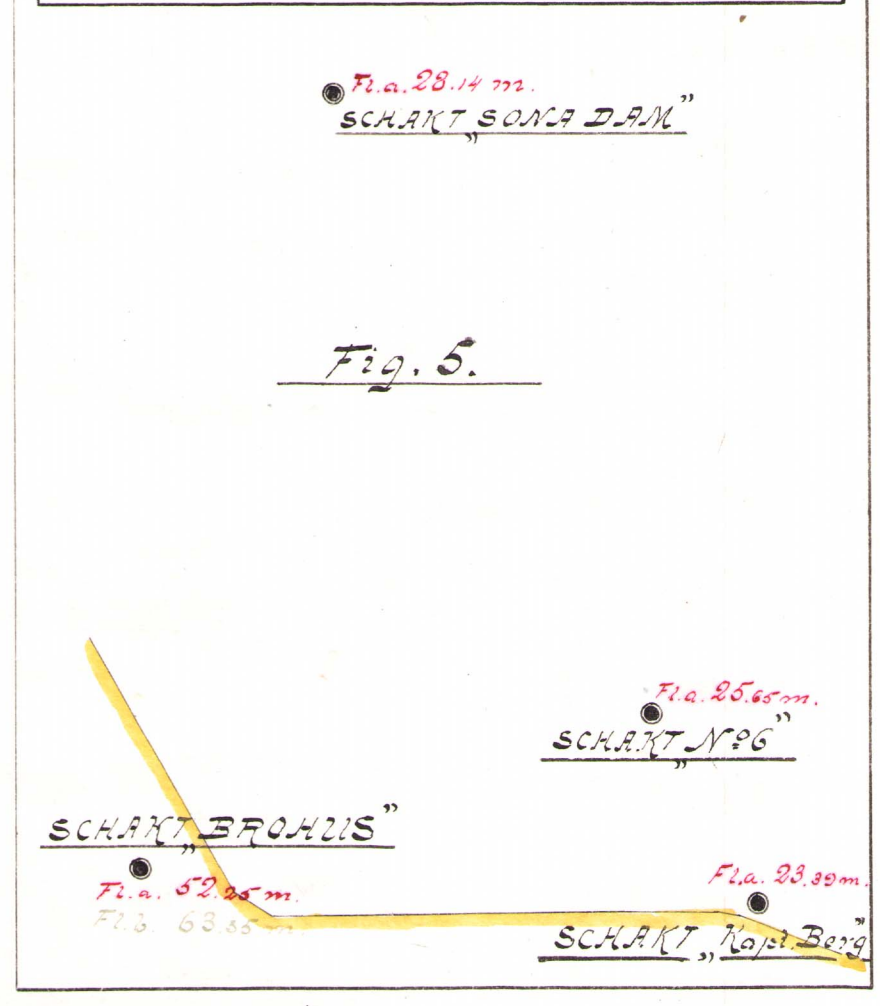

Fig. 4.

SCHAKTENS RELATIVA LÄGE
SKALA 1:8000, del 1.

Fig. 5.

Mapulona

Nor

Nº 233

